

# Gençlik konulu sayımızda sizlere sorduk:

## MESLEĞİNİZİ SEÇERKEN VE SONRASINDA KAHRAMANLARINIZ OLDU MU?

### Dr. A. Fuat Kalyoncu:

#### Benim Göğüs Hastalıkları Alanındaki Kahramanım bir değil beş adet!

Türkiye Cumhuriyeti, koca bir imparatorluğun yıkıntılarında çok iyi niyetle kurulmuş bir ülkedir. Sayısız savaşın ardından, fakir ve hastalıklı bir halkı devralan yönetim, mottosunu "önce eğitim ve sağlık" olarak belirlemiştir. Ülkenin kurucuları arasında en önde gelen iki meslek grubu askerler ve doktorlardır. Ülkenin her önemli sağlık sorunu için ayrı bir mücadele örgütü kurulması kararı tarihi bir karardır. Ülkedeki bir numaralı ölüm nedeni olan tüberküloz için "Verem Savaş", nüfusun en az dörtte birini etkileyen malarya ve trahom için "Sıtma Savaş", "Trahom Savaş" ve lepra, frengi türü hastalıklar için de "Cüzzam ve Zührevi

Hastalıklarla Savaş" örgütleri kurulmuştur. Bu hastalıkların tedavileri hep ücretsiz olmuştur. Gençliğin sağlıklı olması için, zamanın koruyucu aşıları neyse o aşılarda tüm yurtta ücretsiz olarak herkese yapılmıştır. Bu topyekün sağlık savaşında sayısız doktor, sağlık memuru ve hemşire görev almıştır. Bunlar isimsiz kahramanlardır. İhlasla çalışan bu ekip sayesinde 1970'li yıllarda ülkemiz prevalent bulaşıcı hastalıklar açısından Avrupa ortalamasını yakalamıştır. Ancak bu isimsiz kahramanların bir de bilinen ve tanınanları var. Aslında hepimiz bu kahramanları biliyoruz. İşte ben size bu kişileri hatırlatmak istiyorum.

### Benim Kahramanlarım:

#### Prof. Dr. Refik Saydam (1881-1942);



Askeri Tıbbiyeyi 1905'te bitiren Refik Bey, üç yıl Gülhane Askerî Tıp Akademisi'nde Embriyoloji ve Histoloji bölümlerinde çalışmış ve 1910 yılında eğitim için yurt dışına gitmiştir. Berlin Askeri Tıp Akademisinde eğitim görmüş ve Balkan Savaşı'nın çıkacağı belli olunca İstanbul'a 1912'de geri dönmüştür. Balkan Savaşı'nda kolera hastalığını önleyici çalışmalar yapan Dr. Refik Bey, 1914'te atandığı sahra genel sağlık müfettiş muaviniği sırasında bakteriyoloji enstitüsünü örgütleyerek tifo, dizanteri, veba ve kolera aşılarının, tetanos ve dizanteri serumlarının burada üretilmesini ve I. Dünya Savaşı boyunca ordu ihtiyacının karşılanmasını sağlamıştır. Burada tifüse karşı hazırladığı aşı, tıp literatürüne geçerek, I. Dünya Savaşı'nda Alman ordusunda ve sonra bizim Ulusal Kurtuluş Savaşımızda kullanılmıştır.

Dr. Refik Bey, 1919'da 9. Kolordu sağlık müfettişi muaviniği görevi ile Mustafa Kemal'in yanında Bandırma Gemisinden Samsun'a çıkan Cumhuriyetin çekirdek ekibinin içindedir. Daha sonra Erzurum ve Sivas Kongrelerine de katılır. 1920'de ilk TBMM'ye Doğubeyazıt milletvekili ve Milli Savunma Vekaletine bağlı Sıhhiye Dairesi Başkanı olarak girdi. Aynı yıl Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı (Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekili) seçildi. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Sağlık Bakanı olan Refik Bey 14 yıl sürecek olan bu görevinde sağlık hizmetlerinin temellerini attı. 1924'te Ankara'da ve daha sonra Erzurum, Diyarbakır, Sivas ve diğer birçok ilde memleket hastaneleri, doğum ve çocuk bakımevleri açtı. Ayrıca bu konuda eleman yetiştirilmesine önem vererek sağlık kursları, tıp öğrenci yurtları, 1928'de Ankara Hıfzısıhha Enstitüsünü ve Mektebini, İstanbul ve Ankara'da Verem Savaş dispanserlerini kurdu.

Medeni Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra Atatürk kendisine, açıksözlü kişiliğinden dolayı Saydam soyadını vermiştir. 15 yıl Kızılay Genel Başkanlığını da yapan Dr. Saydam, 8 Temmuz 1942'de İstanbul'un beslenme sorununun düzenlenmesi için yaptığı inceleme gezisinde hayatını kaybetmiştir.

## Ordinaryüs Prof. Dr. Tefvik Sağlam (1882-1963);



1943-1946 yılları arasında İstanbul Üniversitesi rektörlüğünü yaptı. Türkiye’de ilk Göğüs Hastalıkları ve Tüberküloz (eski ismi Ftizyoloji) kürsüsünü kurdu. Türkiye Verem Savaş Derneği’nin kurucusu ve önderidir. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane’den 1903 yılında tabip yüzbaşı rütbesiyle mezun oldu. “İç Hastalıklarında Klinik Teşhis” adlı kitabını ilk defa 1909 yılında yayımladı.

1912 yılında Balkan Savaşı’nın patlak vermesinden itibaren Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk yıllarına kadar askeri hekim olarak çalıştı. Sarıkamış Harekatı’nda soğuktan ve salgın hastalıklardan büyük kayıp veren orduda tifus aşısı ile ilgili önemli çalışmalar yaptı; aşı uygulamaları ile birçok askerin hayatını kurtardı. Rütbesi albaylığa yükseltildi. 1916’da Erzurum ve Trabzon’daki kolera salgını ile mücadele etti ve Harp Madalyası aldı. Bu salgınla mücadele girişimleri sırasında “aşının insanlara zarar verdiği” suçlamasıyla karşılaştı; 1918 yılında yargılanarak beraat etti. III. Ordu’da görev yaptığı yıllara ilişkin anılarını “3. Ordu’da Sıhhi Hizmet” başlıklı kitabında 1959 yılında yayımladı.

I. Dünya Savaşı sonrası İstanbul’a dönen Tefvik Bey, tekrar Tıp Fakültesi’nde çalıştı; Gülhane’de dersler verdi; İstanbul’daki veba salgını ile mücadeleye katıldı. 1921’de Ulusal Kurtuluş Savaşına katılmak üzere Ankara’ya gitti. Ankara’da Milli Savunma Bakanlığı Ordu Sağlık Daire Başkanlığı, Cebeci Hastanesi ve sonra İzmir Hastanesi’ne atandı; 1923’te Gülhane Hastanesi’nde profesör ve başhekim olarak görevlendirildi. 1925 yılında I. Milli Türk Tıp Kongresi Düzenleme Kurulu’nda Kongre Sekreteri olarak görev yaptı, Türk Kodeksi Hazırlama Komisyonu’nda yer aldı. 1926 yılında Kızılay Hemşire Okulu’nun kurucularından biri oldu. 1929 yılında kurulan İstanbul Tabip Odası’nın ilk başkanı oldu. 1933 Üniversite Reformu ile Dar’ül Fünun’un kapatılıp yerine İstanbul Üniversitesi kurulduğunda, İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde ordinaryüs profesör ve fakülte dekanı olarak görev yaptı. Dr. Sağlam, 1943-1946 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü görevini üstlendi ve bu dönemde çıkarılan ilk üniversite özerkliği ile ilgili yasanın mimarlarından birisi oldu. Rektörlük görevinden sonra da mesleğini üniversitede sürdüren Sağlam, Türkiye’de ilk kez bir Akciğer Hastalıkları (Ftizyoloji) Kürsüsü’nün kurulmasına öncülük etti. 1951’de kurulan kürsünün başkanı oldu. Eşi Naile Hanımın maddi desteği ile “Naile Sağlam Tüberküloz Enstitüsü’nü” kurdu. 1952’de yaş haddinden emekli olunca ya kadar üniversitede

çalışmayı sürdürdü. Veremle mücadelesi 1923 yılında Eyüp’te bir verem savaş dispanseri kurulmasına öncülük ederek başladı. 1927’de, Dr. Tefvik İsmail Gökçe ile beraber İstanbul Verem Mücadelesi Cemiyeti adlı bir dernek kurarak devam etti. Kurulmasını sağladığı sanatoryumlar, dispanserler ile İstanbul’da etkin bir mücadele başlattı; ardından Anadolu’da şubeler kurmaya başladı. Veremden ölümler II. Dünya Savaşı yıllarında ve sonrasında tüm dünyada çok artmıştı; 1948 yılında “Verem” konulu bir konferans düzenlendi ve konferans sonucunda kurulan Türkiye Ulusal Verem Savaş Derneği’nin başkanlığına Tefvik Sağlam getirildi. 1963 yılına kadar derneğin başkanlığını yürüttü. Derneğin kurulduğu yıl, verem savaş derneklerine gelir sağlayıcı 2537 sayılı kanunun çıkarılmasını sağladı. Bu kanunla belediyelerin eğlence yerlerinden aldığı verginin %10’unun verem savaş derneklerine verilmesi kabul edilmiştir. Türkiye’de veremle savaş alanında yapılan başarılı çalışmalar nedeniyle Dünya Sağlık Teşkilatı, 1950’de Yakın ve Orta Doğu Uluslararası Verem Savaşı Merkezi’nin Türkiye’de kurmaya karar verdi ve merkezin başkanlığına Dr. Sağlam seçildi. Tefvik Sağlam, İstanbul Üniversitesi’ndeki görevinden emekli olduktan sonra UNICEF ve Türkiye Ulusal Verem Savaş Derneği ile Türkiye’de yurt çapında başarılı olan veremle savaş kampanyalarını başlattı. 1959 yılında Uluslararası Verem Savaşı Birliği’ne başkan seçildi. XV. Uluslararası Verem Konferansı’nın İstanbul’da toplanmasını sağladı. Beyrut, Şam, Kahire’ye verem mücadele merkezleri kurdu. 1972 yılında, ölümünden 9 yıl sonra kendisine TÜBİTAK Hizmet Ödülü verilmiştir.

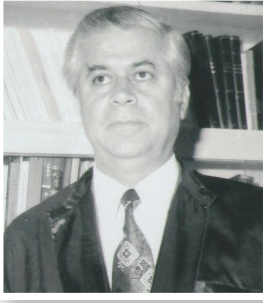
## Prof. Dr. Nusret Karasu (1902-1987);



1926 yılında İstanbul Tıp Fakültesi’nin Askeri kısmından mezun olmuş, 1943’te Gülhane Hastanesi 2. İç Hastalıkları Kliniği Profesör Muaviniği (doçent) ve 1946’da Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Klinik Profesörü olmuştur. 1951 yılında Ankara Üniversitesinde Ftizyoloji (Göğüs

Hastalıkları) Kliniği’ni kurmuş ve 1973 yılına kadar yöneticiliğini yapmıştır. 1950-1984 Ankara Veremle Savaş Derneği Başkanlığı, 1960’da Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, 1960-1964 Türkiye Kızılay Derneği Başkanlığı görevlerini yapmıştır. 1973 yılında emekli olan Nusret Karasu’nun koruyucu hekimlik, akciğer hastalıkları ve mediko-sosyal araştırma konularında 200’ü aşkın yayınlanmış tebliğ, makale ve eseri vardır. Kendisine 1984 yılı TÜBİTAK Hizmet ödülü verilmiştir.

## Prof. Dr. Selahattin Yazıcıoğlu (1921-2002);



1945'te İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun olan Dr. Yazıcıoğlu, 1950'ye kadar Diyarbakır, Adana, Malatya ve Mersin'de Belediye ve Sıtma Savaşı Tabipliği görevlerinde çalışmıştır. Göğüs Hastalıkları ihtisasını, 1956 yılında İzmir Göğüs Hastalıkları Hastanesi'nde tamamlamıştır. Daha sonra Diyarbakır Numune Hastanesi'nde uzman olarak çalışmış ve 1963'te Diyarbakır Göğüs Hastalıkları Hastanesi Başhekimliği'ne atanmıştır.

Diyarbakır Verem Savaş Derneği'nin kurucu üyeleri arasında yer almış ve 21 yıl süreyle bu Derneğin Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı yürütmüş, Türkiye Ulusal Verem Savaş Derneği hizmet madalyasını almıştır. Diyarbakır Tabip Odası Başkanlığı yapmıştır. Dicle Üniversitesi'ni Kurma Derneği'nin yıllarca yönetiminde bulunmuştur.

1969 yılında Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi kurulunca, Göğüs Hastalıkları ve Tüberküloz Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi olarak girmiştir. 1974 yılında doçent ve 1979 yılında profesör olmuştur. 1970'li yıllara kadar Diyarbakır yöresinde sık görülen pleural kalsifikasyonların nedeni bilinmiyordu. Bu durum Dr. S. Yazıcıoğlu'nun ilgisini çekmiş ve başta Çermik olmak üzere Diyarbakır'ın birçok ilçesinde araştırmalar yaparak, nedenin bölge halkının evlerinde badana için kullandığı beyaz toprağın (ak siva) içindeki asbest olduğunu göstermiştir.

Çalışmaları ülkemizde ve dünya tıp çevrelerinde büyük ilgi uyandıran Dr. S. Yazıcıoğlu, bu araştırmalarıyla 1980 yılında Sedat Simavi Sağlık Bilimleri Ödülünü almıştır. 1980-1982 yılları arasında Dicle Üniversitesi Rektörlüğü'nü yürütmüştür.

## Prof. Dr. Y. İzzettin Barış (1931-2013);



Fakir bir aile çocuğu olarak Kocaeli'de doğan hocam, çok zor şartlarda okumuştur. Ailesinin tek okuyan kişisidir. İçindeki araştırma dürtüsünü hayatı boyunca kaybetmemiştir. Çok iyi bir mentor olan hocamız, ülkemiz göğüs hastalıkları tıbbına en çok katkıda bulunan kişilerden birisidir.

1965 yılında Gülhane Askeri Tıp Akademisi Göğüs Hastalıkları Kliniğinde uzman oldu. On beş yıl Deniz Kuvvetlerinde pratisyen ve uzman olarak

değişik gemi ve hastanelerde hizmet ettikten sonra 1969 yılı sonunda Hacettepe Tıp Fakültesine girerek göğüs hastalıkları ünitesini kurmuştur. Askeri doktor olarak çalıştığı süredeki gözlemleri, bir çok araştırmasına esin kaynağı olmuştur. 1971'de Doçent, 1976'da ise profesör oldu. Burada 1982 yılına kadar çalışan Hocam, 1982-1986 arasında Suudi Arabistan'daki King Faisal Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde bulundu ve burada da göğüs hastalıkları kliniğini kurdu. Hacettepe Üniversitesinde İngilizce Tıp Eğitiminin başlaması üzerine tekrar göreve çağırıldı ve emekli olduğu Mart 1998'e kadar Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanlığı'nı Yürüttü.

Dr. Barış, Türkiye'de ilk kez asbest ve biomass gibi çevresel akciğer hastalıklar üzerinde araştırma yapmıştır. Dünyada ilk kez, Göreme yöresinde asbestten daha potent fibrojenik ve karsinojenik bir mineral olan, Fibrous Zeolite'nin (Erionite) yaptığı plevra ve akciğer parankim hastalıklarını dünyaya tanıtmıştır. Bu çalışmalar sebebiyle ulusal ve uluslararası 12 ödül almıştır. Bunların arasında 1990 Sedat Simavi Vakfı Sağlık Ödülü, Türk Tabipler Birliği Nusret Fişek Halk Sağlığı ödülü, Dr. Füsün Sayek Tıp Bilim Hizmet Ödülü ve 2008'de London Foundation-AACR Innovator ödülü sayılabilir.

Sigara savaşını ilk başlatanlardandır, yurt içinde sayısız konferanslar vermiştir. Türk Toraks Derneği öncesinde kurulan Türkiye Akciğer Hastalıkları Vakfının kuruculuğunu ve genel başkanlığını yapmıştır. Ülkemiz tıp dergilerinde yüzün üstünde, uluslararası boyutta ise yetmiş yakın yazısı yayınlanmıştır. İngilizce olarak yayınlanan "Asbestos and Erionite Related Chest Diseases (1987)" isimli kitabı konusunda, uluslararası kaynak kitaplardandır.

Yurt dışında bir çok bilimsel toplantıda çok sayıda konferans veren Prof. Barış'ın araştırmaları "New York Times, Chicago Tribune, Science and Avenir, GEO, Science, New Scientist, Vivre" gibi birçok saygın yayın kuruluşunda haber ve röportaj konusu olmuştur. "Kendi Rüzgarıyla", "Bu Doktoru Rehin Alalım", "Çanakkale Savaşları", "Osmanlı Sultanlarının Yaşamları ve Ölüm Sebepleri" gibi dokuz adet anı ve tarihi araştırma kitapları vardır. 1980-2000 yılları arasında, ülkemizden araştırmaları en çok kaynak gösterilen 10 araştırmacı arasındadır.

## Dr. Arzu Yorgancıoğlu: BENİM KAHRAMANIM

Prof. Dr. Türkan Saylan



1935 yılında İstanbul'da doğan Sayın Saylan 1963'te İstanbul Tıp Fakültesini bitirmiş, 1968 yılında Deri ve Zührevi Hastalıklar Uzmanlığını almış ve aynı fakültede akademik hayatına başlamış ve ardından pek çok ülkede uluslararası eğitim almıştır. Uzun yıllar İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Lepra Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü'nü yürütmüş 2002'de emekli olmuştur.

1976 yılında lepra (cüzzam) çalışmalarına başlayan Saylan, Cüzzamla Savaş Derneği ve Vakfı'nı kurmuş ve bu yolda tüm Anadolu'yu dolaşmıştır. 1986'da kendisine Hindistan'da "Uluslararası Gandhi Ödülü" verilen ve 2006 yılına kadar Dünya Sağlık Örgütü'nün lepra danışmanlığını yapan hocamız, Uluslararası Lepra Birliği'nin (ILU) kurucu üyesi ve başkan yardımcısı idi.

Son 17 yılını meme kanseri ile savaşıyor ve 2009'da vefat etmiştir.

1989 yılında, "Atatürk ilke ve devrimlerini korumak, geliştirmek, çağdaş eğitim yoluyla çağdaş insana ve çağdaş topluma ulaşmak" amacı ile oluşturulan Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin (ÇYDD) kurucularındandır ve uzun süre genel başkanlığını yürütmüştür. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği'nin dışında farklı sivil toplum kuruluşlarında da çeşitli görevlerde bulunmuştur. "Öğretim Üyeleri Derneği"ni kurmuş, Kandilli Kız Lisesi Kültür ve Eğitim Vakfının (KANKEV) ve yine Türkiye Çağdaş Yaşamı Destekleme Vakfı'nın (TÜRKAÇ) kuruculuğu ve başkanlığını yapmıştır.

Çok hak ederek aldığı nice ödül arasında 1996'da İstanbul Üniversitesi "Atatürk İlke ve Devrimleri" ödülü, "Ülkemizde Yılın Kadını Ödülü" (1990), "75. Yıl Ödülü" Türk Kadınlar Birliği Şişli Şb. (1998), "Uğur Mumcu-Muammer Aksoy Ödülü" ADD İstanbul Şubesi (1999), İtalya "Foyer des Artistes Kurumu Ödülü" (2001), cüzzamlı hastalara verdiği uzun süreli hizmet ve getirdiği bakış açısı nedeniyle "Hasta ve

Hasta Yakını Hakları Derneği 2001 Yılı Ödülü", "Atatürk/Çağdaşlık Ödülü" Dünya Atatürkçü Kuruluşları (10 Kasım 2003), "Kendinden önce hizmet" ilkesine örnek davranışı nedeniyle "100. Yıl Mesleki Başarı Ödülü" Rotary Kulübü, "Türkiye'nin En İyi Eğitimcisi" Ödülü-Tempo Dergisi (2004), Kültür Üniversitesi'nin İstanbul genelindeki üniversitelerin öğrenci ve öğretim üyeleri arasında yaptığı anket sonucunda "Yılın En Yürekli Kadını Ödülü" (2004) sayılabilir. Aldığı tüm ödüllerde kadına, çağdaş yaşama, insanlığa katkıları yansımaktadır.

440 yayını bulunan Saylan Hocanın Cumhuriyetin Bireyi Olmak I ve II, "AT KIZ", Güneş Umuttan Şimdi Doğar, "Geçmişten Geleceğe Radyo, Cumhuriyet'te Çağdaş İnsan Söyleşileri" olmak üzere başlıklarının bile yaşam felsefesini çok iyi vurguladığı altı kitabı yayınlanmıştır. Yaşamını anlatan ve Ayşe Kulin tarafından yazılan kitabın başlığı da bunu göstermektedir. "Tek ve Tek Başına: Türkan"

Bu bilim kadını engellere karşı tek başına savaşan korkusuz bir savaşçıydı. Bir zamanlar insanların korkulu rüyası olan cüzzam hastalığının tedavisinden, kız çocuklarının okutulmamasına ve insani haklarının kazanılmasına kadar yaptığı tüm çalışmalarda yılmadan ve herkese karşı koyarak, gerektiğinde tek başına mücadelesini sürdüren korkusuz bir kadındı.

Türkan Saylan yaşamının son günlerinde, hasta yağındayken Ergenekon Soruşturması kapsamında sorgulanmak istendi, belgelerine el kondu, kimi zaman "misyoner", kimi zaman "komünist" suçlamalarına maruz kaldı. Ama o yiğit bir savaşçıydı; sağlık ve çağdaş eğitim alanındaki hizmetlerine yılmadan devam etti. Ardında kendisini minnetle anacak binlerce hasta ve öğrenci bıraktı.

İŞİĞİ biz bilim kadınlarının yolunu her zaman aydınlatacak. Onun bir sözünü bitirmek isterim;



“ HER EĞİTİMLİ KADININ BU CUMHURİYETE BORCU VAR ”



**Dr. Necati Çıtak:**

## Norman Bethune

“Yoksul bir işçi olan John Bunyan’a birlikte yaşadığı annesinden tüberküloz geçer. Başvurduğu ilk hekim hastalığını teşhis edemez. Aradan iki ay geçer. Diğer bir hekim akciğer filmi ister ve tanı koyarak Bunyan’ı bir sanatoryuma sevk eder. Sanatoryumdan erken taburcu edilir ve eve döner. Ölmeden evvel tüberkülozu eşine ve çocuğuna geçirir. Sizce Bunyan’ın ölümünden kim sorumludur? Ben cevap vereyim: Evin fiziksel koşullarını iyileştirmeyen ev sahibi, hastalığı teşhis edemeyen ilk hekim, Bunyan’ın ailesini muayene etmeyen ikinci hekim, Bunyan’ı erken taburcu eden sanatoryum görevlileri, hasta insanları çalışmaya zorlayan hükümet”.

Bu sözlerin sahibi Dr. Norman Bethune’dır. Evet bende aynen çoğunuz gibi “O da kim” demişim tıp birde Tıp Tarihi dersinde.

Kanadalı olan Bethune 1930’lu yıllarda sağlık hizmetlerinin ücretsiz olması gerektiğini, giderlerin merkezi bütçeden karşılanması gerektiğini ve halkın sağlığının güvence altına alınmasının hekimlerin temel görevi olduğunu belirterek sağlıkta sosyalleştirmeyi önermiş ve bu yüzden hem meslektaşları tarafından dışlanmış hem de 1930’lu yılların meşhur anti-komünist histeri tarafından yaftalanmıştır.

1935’te SSCB’ye yaptığı ziyarette tüberküloz insidansının yarı yarıya azaldığını öğrendiğinde bu başarıyı tek bir şeye yormuştu; Sosyalizm. Bu yüzden anti-faşist cephede yer almaya karar veren Bethune faşist İtalya ve Almanya’nın İspanya’da seçime iş başına gelmiş solcu Halk Cephesi’ne karşı faşist generalleri örgütleyerek başlattığı iç savaşta İspanya halkının yanında yer almak üzere İspanya’ya gider ve burada cephe gerisinde yaptığı çalışmalar ve kendisi tarafından bulunan kan nakli yöntemi ile sayısız insana can verir. İki yıl sonra Çin-Japon Savaşı’nda Mao önderliğindeki Çin’e destek vermek için Çin’e giden Bethune bu savaşta aldığı bir yara ile hayatını kaybeder.

1930’larda önerdiği sağlık politikaları 1960’lı yıllarda Kanada hükümetince doğru bulunarak uygulanmış ve bu politikanın uygulayıcısı olan siyaset adamı Tommy Douglas geçtiğimiz yıllarda açık arayla “En Büyük Kanadalı” seçilmiştir.

Sağlıktaki ve toplumdaki eşitsizlikler üzerine çalışmaları olan, tüberküloz cerrahisi konusunda çok fazla pratik ve teorik cerrahi bilgi bırakan ve bu konuda Göğüs Cerrahisinin öncülerinden olan Göğüs Cerrahi Dr. Norman Bethune benim bu branşı seçmemdeki öncü kahramanımdı. Halen onun tarafından geliştirilen cerrahi aletleri kullanmaya devam ediyor olmamız da kendisinin öncülüğünü ispatlar niteliktedir.



**Dr. Hasan Bayram:**

## Meslekte Kahramanlarım

**B**ültenin Sevgili Editörü Elif, meslekte kahramanlarımız ile ilgili yazı istediğinde, hemencecik gönüllü oldum. Nasılsa birçok hocam öğrenim ve meslek hayatımda derin izler bırakmıştı. Ama yazmaya başlayınca nereden başlayacağımı bilemedim. Biliyorum istenen meslek hayatımda önemli etkisi olan bir veya iki hocayı anlatmaktı. Ancak, benim meslek hayatımda çok belirleyici olmuş, hani “duayen hoca” olarak tanımlayabileceğimiz hiçbir hoca ile pek yakın mesaim olmadı. Aslında itiraf etmek gerekirse, hep Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük kentlerimizdeki üniversitelerde “duayen hoca”ların yanında yetişen meslektaşlarıma biraz gıpta ile bakmışımdır. Keşke ben de öyle bir bölümde yetişseydim diye hayıflanmışımdır. Diğer yandan, acaba bunun akademik gelişimimde bir kısıtlayıcılığı olur muydu diye de düşünmüşümdür. Uzmanlığımı aldığım Dicle Üniversitesinde de Kemal Balcı ve Selahattin Yazıcıoğlu gibi hocalar geçmişti. Yazıcıoğlu Hoca çevresel asbest maruziyetinin mezotelyoma ve plevral plak yapıcı etkisini Türkiye’de ilk gösteren araştırmacıdır, tıpkı eriyonitin etkisini gösteren İzzettin Barış Hoca gibi. Balcı Hocanın bir zamanlar asistanlık yaptığım bölümde kurduğu araştırma laboratuvarında tüberkülozun hızlı tanısı için bir test geliştirmeye çalıştığını bilmek etkileyici idi. Ancak bunların devam edememesini görmek de o derece hüznü verici idi. Yurt dışından döndükten sonra, üniversitemde bu geleneği sürdürmemek hep içimde ukde olarak kalmıştır.

Buna karşın gerek öğrencilik gerekse de göğüs hastalıkları branşına geçtikten sonra hayatıma dokunan, beni etkileyen ve bana önemli katkısı olan hocalarım elbette ki oldu. Ancak bunu bir veya iki ile sınırlı tutmak düşündüm ki, benzer şekilde bana emeği geçen hocalarıma haksızlık olacaktı. Bu nedenle bir şekilde beni, aldığım kararları etkileyen, belki onlar için sıradan, ancak benim için hayati önemde katkılar sunan hocalarımdan kısaca söz etmeye karar verdim. Hangi hocalarımı anlatsam; en iyisi, bana göğüs hastalıklarını sevdiğim, babacan tavırları, sevecenliği, içtenliği, bitmez enerjisi ve meslek coşkusu ile

bütün öğrencileri etkileyen Mustafa Özesmi Hocamdan başlayayım. Sevgili Hocamın engin klinik bilgisi, bunu etrafına, öğrencilerine aktarmasındaki arzusu, coşkusu, sadeliği ve alçak gönüllülüğü beni derinden etkilemiştir. Camiamızda yeterince bilinir mi emin değilim; Hocam temel bilimlerde de bir o kadar yetkindir. Hatta o kadar ki ülkemizde belki de göğüs hastalıkları alanında uzmanlık dışında bilim doktorası (PhD) yapan ilk klinisyenlerdendir. Bilmeyenler için; Özesmi Hocam İsveç’te Upsala Üniversitesinde eriyonitin etkileri üzerine 1988 yılında PhD yapmıştır.

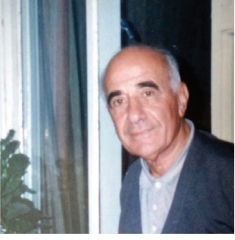
Dicle Üniversitesindeki göğüs hastalıkları ihtisasım sırasında, başta bronkoskopi olmak üzere göğüs hastalıkları ile ilgili birçok girişimi sabırla, sizi strese sokmadan büyük bir özveri ile öğreten Füsun Topçu ablamı anmadan geçmek olur mu? Sevgili Füsun Hoca, Dicle Üniversitesinde yetişen birçok uzmana büyük emeği geçmiştir. Bilimselliği, disiplini ve objektif tavırları ile hep takdir ettiğimiz, Dicle Üniversitesinde Hematolog Ekrem Müftüoğlu Hocanın klinik ve bilimsel bakış açısı oluşturmamda önemli etkisi olmuştur. Hocamın meslek hayatıma en önemli katkısı beni doktoranın önemi konusunda aydınlatmasıdır ki yurt dışında eğitim fırsatı doğduğunda klinik eğitim için akseptansım olduğu halde beni yurt dışında doktora eğitimine yönlendirmiştir. Yurt dışında doktora yıllarında, başta hücre kültürü olmak üzere hücre biyolojisi ve moleküler biyoloji ile ilgili birçok yöntemi kendisinden öğrendiğim, son derece kibar, mütevazı ve beyefendi tavırları ile laboratuvar teknisyenimiz Ray Sapsford’u mutlaka anmam gerekir.

Beni Gaziantep Üniversitesine davet ederek, hücre kültürü laboratuvarını kurmamı destekleyen arkadaşım Öner Dikensoy ve o zamanki Rektör Erhan İkinci Hoca bu konudaki hayallerimi gerçekleştirmemde önemli rol oynadılar. Burada isimlerini sayamayacağım ve meslek hayatımın gelişmesinde destek ve yardımlarını gördüğüm hocalarım, arkadaşlarım... Hepsine yollarımız keştiği ve bana verdikleri ve kattıkları değerler için minnettarım...



## Dr. Elif Şen: Meslekte kahramanlarım her birine şükranlarımla...

### Dr. Selahattin Denizaltı



Çocukken herkesten biraz daha fazla doktorculuk oynamaya meraklıydım. Oyuncak steteskopla muayene etmeye, enjektörümle de hastaları iyileştirmeye çalışırdım. Evdeki yemek masasından boyumun daha kısa olduğu zamanlarda bile oyunlarda doktordum. Ve her çocuk kadar hastalandıkça doktora gittim, beyaz

önlüklü doktorlardan korkmadığımı hatta onlardan birisi olmayı istediğimi de hatırlıyorum. Sonra babamın bana kazandırdığı bir rol modelim oluverdi. Ondan yaşça çok büyük ama hep arkadaşı, sırdaşı, desteği olan aile dostumuz ve doktorumuz iç hastalıkları uzmanı Dr. Selahattin Denizaltı... Ona hep Selahattin Amca derim, şimdi doksan yaşında ve uzun yıllar önce İstanbul'a taşındı, halen hafta sonları telefonla konuşuruz. Selahattin Amca'nın cumhuriyetimiz gibi, onun bu topraklara kazandırdığı başka birçok harika evladı gibi tarihe kayıt düşülecek bir başarı öyküsü vardı, bu da beni çok etkilemişti. Karadenizli olan Selahattin Denizaltı, köyde çobanlık yaptığı için ilkokula yaşitlarından çok daha geç başlayabilmişti. Matematik zekası sayesinde kendinden büyük sınıflara bile ders verir hale gelip, kendi hayali olmasa da ailesinin hayalini gerçekleştirmiş ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'ne girmişti. Durmak yoktu, dahiliye uzmanlık eğitimini de fakültesinde o dönemin her biri kilometre taşı olan hocalarla yaptı ve ağırlıklı olarak da kardiyolojide çalıştı. Peki bu parlak genç adam yoluna nasıl devam etmeliydi? Artık hayatın yüklerini hem sırtlama hem de kendi ayakları üstünde durmak zamanıydı. Akademik dünyanın önemli bir kazancı olabileceken, bu başarılı genç doktorun kararını şartları belirlemişti. Biz de onunla ailece tanıştığımızda İller Bankası Kurum Hastanesi'nin başhekimiydi ve muayenehanesi vardı. Ben onlarca kez şifa verdiğine tanıklık ederken, bir doktorun en önemli yeteneğinin adını daha sonra öğreneceğim "anamnez" almak olduğunu onu gözlerken farketmiştim. Benim için meslekte hastayla kurulan saygı, güven ilişkisinin örneği olmasının yanında bir doktorun mutlaka başka ilgi alanları olması gerektiğinin de canlı bir örneğidir. Klasik Batı müziği ve klasik Türk müziğine olan ilgisinin ötesinde bilgisi, konserler, plaklar ve sonra teknolojinin getirdiği tüm yeniliklerle birlikte inanılmaz genişleyen müzik arşivi, rafların alamayacağı kadar çok kitabı etkileyici bir şekilde hafızasında da muhafaza edişine hayranlık duydum. Ama en çok çocukluğumdan itibaren her vedalaştığımızda büyükler de küçüklerin elini öper deyip beni şımartmasını, şimdilerde ise telefonla konuştuğumuzda muzipçe ellerinden öperim deyişini sevdim.

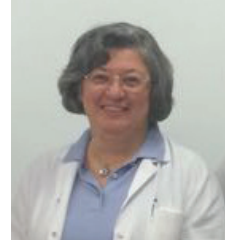
### Prof. Dr. Uğur Gönüllü



Artık kendimi bildim bileli istediğim mesleği yapabilecektim. 1998 yılında mezun olduğum tıp fakültesinin göğüs hastalıkları anabilim dalında uzmanlık eğitimi almaya hak kazandığımı öğrendiğimde sevinçle havalara uçmadım, hayalimde Selahattin Amca gibi dahiliye uzmanı olmak vardı. Olsun,

asistanlığa başladıktan sonra sınav tekrar girip hayalimin peşinden gidebilirdim. Buna hiçbir engel yoktu. Kliniğin kapısından girdiğimde, tez hocam Prof. Dr. Uğur Gönüllü ile çalışmaya başlamadan önce tam da böyle düşünüyordum. Hocamın odasına tanışmaya girdiğim ilk günden, erken emekli olma kararını verdiği güne kadar kapısından her başımı uzattığımda bana gülen gözlerle ve nazikçe içeri gelmemi söylediğinde, kimi zaman sorunlar kimi zaman sevinçler, kutlamalar, kimi zaman da hüzünler vardı. Ama her seferinde ben o kapıdan umutla ve meslekte büyüğüm olan sevgili hocamdan öğrendiklerimle çıktım. Daha bir aylık asistanken bronkoskopi bana verdiğinde artık göğüs hastalıklarının hiç bitmeyen bir sevdâ olarak kalbime girdiğinin farkında değildim ya da kemoterapi hastalarının kan sonuçlarıyla her yanına gittiğimde sabırla bana yapmamız gerekenleri anlatırken. Her bir vizitin koskocaman derslerden daha öğretici olduğunu fark ettiğimdeyse artık tekrar sınava gireceğini söyleyen yeni mezun doktorun yerinde, çalıştığı bölümü, her bir hocasını çok seven, saygı duyan bir göğüs hastalıkları asistanı vardı. Ben hocamdan, meslektaşına saygılı olmayı, değer vermeyi, hastayı güvenle muayene etmeyi, invaziv işlemleri sakın ve temkinli bir şekilde önce zarar verme diyen Hipokrat'ın izinde yapmayı öğrendim. Kendi mesleki deneyimlerini, bunların bana da yol gösterebileceğini eminim bilerek ama hiç de hissettirmeden paylaştı. Bu satırlara sığdıramayacağım kadar uzun süreli hoca-öğrenci, ağabey-kardeş olarak beraber çalıştığımız on altı yıl benim için çok kıymetlidir. Sorunlar değil, sorularımız olduğunu ve bunlara aklımızla her zaman bir yol bulacağımızı, bunu da bilimsel düşünce ve bilgilerle yapmanın yollarını gösterdi. Şimdilerde kendisine birkaç metre mesafede olup aklıma takılan bir konuyu danışabilme, hasta tartışma fırsatım olmasa da, hocam, ağabeyim Uğur Gönüllü bana en fazla bir telefon uzaklığındadır. Kendisi benim meslekte kahramanımdır. Ve bir gün benim için de böyle hisseden bir meslektaşım yazmasa, içinden geçirse bile onun emekleri karşılık bulmuş olur.

## Prof. Dr. Sevgi Saryal



Hayat her beklentinizi ne zaman karşılar bilinmez, ama ben mesleki olarak şanslılardanım. Bir kadın kahramanım da var benim. Asistanlığımda kısa süre çalıştığım hocam Prof.Dr. Sevgi Saryal'ı uzman olarak bölüme döndüğümde yakından tanıma şansım oldu. Benim için hastayla sevgi ve her zaman saygıya dayalı bir iletişimin ve sevecenliğin, prensipli olmakla harmanlanmış halinin sembolü oldu sevgili hocam. Ben gerçekten çok şanslıyım, rol modellerim benim aynı zamanda hocam, büyüğüm oldukları kadar mesleki olarak bana hep yol açtılar. Sevgi Hocam beni adeta elimden tutup, bilimsel yolculuğumda KOAH ile tanıştırdığında, Türk Toraks Derneği KOAH Çalışma Grubu toplantısına kendisiyle birlikte gelmemi istediğinde, beni de büyük bir ailenin parçası yaptığını ve mesleki yaşamımda gideceğim yolun kapısını açtığını zamanla anladım. Hocamla olan uzun yıllar beraber çalışma süremiz boyunca, ben kendimi onun desteğiyle ve bana mesleki olarak duyduğunu ifade ettiği güvenle paylaştım. Kendisi hasta yaklaşımında dikkatin, özenin ve bilginin bir arada olmasının yaşam kurtarıcı olduğunun, küçüğüne sevgi ve destek olmanın, büyüğüne de saygı ve vefanın örneğidir benim için. Kendi deneyimlerini yeri geldiğinde anekdotlarıyla paylaşır ve böylece ülke koşulları, yasal yükümlülüklerimizin de bilincine varmanın önemini üniversite sıralarında teorik olarak geçip giden sözlerin yaşamın tam da kendisi olduğunu anlamanızı sağlar. Toplantılarda ise hoca olarak destek, harika bir dost, çok keyifli bir yol arkadaşıdır. Kitaptan, müziğe, bilgisayar oyunlarından, arkeoloji sevgisine kadar renkli yelpazesinde sohbetlerimiz benim için vazgeçilmezdir. Kadın kahramanlar aslında zorun başarılmasıdır, her hem cinsinin hem umut kaynağı hem de gelecek için güvencidir bana kalırsa. Sevgi Hocam benim kadın kahramanım ve gülen yüzü, her daim desteği, önce öğrencim diyen, işini severek ve saygı duyarak yapmanın ete kemiğe bürünmüş halidir. Kendisi tüm bu satırlara sığdırmaya çalıştıklarımın yanında asıl neden kahramanım biliyor musunuz? Her yenilik için benden daha büyük şevkle ve gözlerinin içi parlayarak "yapabilirsin, yapmalısın" demenin ne büyük bir iç zenginliği olduğunu bana gösterdiği için.

